

Jordbruksutskottets betänkande

1981/82: 16

om lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark (prop. 1981/82: 44)

Propositionen

I proposition 1981/82: 44 har regeringen (jordbruksdepartementet) föreslagit riksdagen att anta förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark.

I propositionen föreslås en ny lag varigenom spridning över skogsmark av bekämpningsmedel, avsedda för bekämpning av lövsly, i princip förbjuds. Den föreslagna lagen avses ersätta den nuvarande lagen från år 1980 med tillfälligt förbud mot spridning av lövbekämpningsmedel. Enligt förslaget får länsstyrelsen medge undantag från förbudet, om skogsmarken har liten betydelse för friluftslivet, naturvården och den lokala befolkningens trivsel och återväxten av skog inte rimligen kan tryggas genom röjning med mekaniska metoder. Vid prövningen av frågor om undantag från förbudet skall stor hänsyn tas till kommunens uppfattning om skogsmarkens betydelse för friluftslivet, naturvården och den lokala befolkningens trivsel.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1982.

Över lagförslaget har yttrande avgetts av lagrådet.

Lagförslaget är av följande lydelse:

Förslag till

Lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark

Härigenom föreskrivs följande

1 § Spridning över skogsmark av bekämpningsmedel, avsedda för bekämpning av lövsly, är förbjuden.

Med spridning av bekämpningsmedel avses enligt denna lag inte metoder där enskilda trädstammar behandlas med bekämpningsmedel.

2 § Länsstyrelsen får medge undantag från 1 § om

1. skogsmarken har liten betydelse för friluftslivet, naturvården och den lokala befolkningens trivsel och

2. kravet enligt 7 § skogsvårdslagen (1979:429) i fråga om återväxt av skog inte rimligen kan tillgodoses genom röjning med mekaniska metoder med hänsyn till skogsmarkens läge och beskaffenhet, skogsbeståndets sammansättning och tillgången på arbetskraft.

3 § Produktkontrollnämnden får medge undantag från 1 §, om det behövs för vetenskaplig prövning.

4 § I ärenden enligt 2 § skall yttrande inhämtas från kommunen och skogsvårdsstyrelsen.

Länsstyrelsen skall vid sin prövning ta stor hänsyn till kommunens bedömning av skogsmarkens betydelse för friluftslivet, naturvården och den lokala befolkningens trivsel.

5 § Särskilda bestämmelser finns om registrering av bekämpningsmedel och om medlens användning.

6 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1 § eller åsidosätter villkor som har meddelats vid medgivande av undantag enligt 2 eller 3 § döms till böter eller fängelse i högst ett år.

7 § Länsstyrelsens och produktkontrollnämndens beslut enligt denna lag får överklagas hos regeringen genom besvär.

Kommunen får överklaga beslut enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1982 då lagen (1980: 368) om förbud under viss tid mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark skall upphöra att gälla.

Motionerna

I motion 1981/82: 78 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas

1. att riksdagen med avslag på proposition 1981/82: 44 beslutar anta följande förslag till Lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Spridning över skogsmark av bekämpningsmedel, avsedda för bekämpning av lövsly, är förbjuden.

2 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1 § döms till böter eller fängelse i högst ett år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1982 då lagen (1980: 368) om förbud under viss tid mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark skall upphöra att gälla.

2. att, därest motionens förslag under punkt 1 icke vinner riksdagens bifall, riksdagen med ändring i proposition 1981/82: 44 beslutar anta följande förslag till Lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark:

Regeringens förslag

Motionärernas förslag

1 §

Spridning över skogsmark — — lövsly, är förbjuden.

Med spridning av bekämpningsmedel avses enligt denna lag inte metoder där enskilda trädstammar behandlas med bekämpningsmedel.

2 §

Länsstyrelsen får medge — — från 1 § om

1. skogsmarken har liten betydelse för friluftslivet, naturvården och den lokala *befolkningens trivsel* och

2. kravet enligt 7 § skogsvårdslagen (1979:429) i fråga om återväxt av skog inte rimligen kan tillgodoses genom röjning med mekaniska metoder med hänsyn till skogsmarkens läge och beskaffenhet, skogsbeståndets sammansättning och tillgången på arbetskraft.

1. skogsmarken har liten betydelse för friluftslivet, naturvården och den lokala *befolkningen* och

2. kravet enligt 7 § skogsvårdslagen (1979:429) i fråga om återväxt av skog inte rimligen kan tillgodoses genom röjning med mekaniska metoder med hänsyn till skogsmarkens läge och beskaffenhet, skogsbeståndets sammansättning och tillgången på arbetskraft.

4 §

I ärenden enligt 2 § skall yttrande inhämtas från kommunen *och* skogsvårdsstyrelsen.

Länsstyrelsen skall vid sin prövning ta stor hänsyn till kommunens bedömning av skogsmarkens betydelse för friluftslivet, naturvården och den lokala *befolkningens trivsel*.

I ärenden enligt 2 § skall yttrande inhämtas från kommunen, skogsvårdsstyrelsen *och arbetsmarknadsmyndigheterna*.

Länsstyrelsen skall vid sin prövning ta stor hänsyn till kommunens bedömning av skogsmarkens betydelse för friluftslivet, naturvården och den lokala *befolkningen*.

3. att riksdagen uttalar sig för särskilda åtgärder för att främja en övergång till manuella röjningsmetoder i enlighet med vad som sägs i motionen samt ger regeringen detta till känna.

I motion 1981/82: 84 av Gösta Bohman m. fl. (m) yrkas att riksdagen vid behandling av proposition 1981/82: 44 beslutar att avslå propositionen och anta följande

Förslag till

Lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark

Härigenom föreskrivs följande.

1 §

Kommunfullmäktige får förbjuda spridning av bekämpningsmedel, avsedda för bekämpning av lövsly, över skogsmark som är känslig från miljövårds- och friluftslivssynpunkt.

Regeringen, eller efter regeringens bemyndigande statens naturvårdsverk, meddelar närmare föreskrifter om när skogsmark kan anses vara av den art som avses i första stycket.

2 §

För spridning av sådana bekämpningsmedel över annan skogsmark än för vilken kommunfullmäktige utfärdat förbud enligt 1 § första stycket krävs tillstånd av skogsvårdsstyrelsen.

3 §

Tillstånd får lämnas om det finns starka skäl från skogsvårdssynpunkt. Regeringen, eller efter regeringens bemyndigande skogsstyrelsen, meddelar närmare föreskrifter om förutsättningarna för tillstånd.

4 §

Produktkontrollnämnden får medge undantag från skyldigheten enligt 2 § att söka tillstånd till spridning om det behövs för vetenskaplig prövning. Därvid skall nämnden föreskriva de villkor som behövs till skydd för allmänheten.

5 §

Skogsmarkens ägare har inte rätt till ersättning om spridning förbjuds enligt 1 § eller spridning annars vägras enligt 2 eller 4 §.

6 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1 § eller villkor som föreskrivits enligt 4 § eller som i strid mot 2 § sprider bekämpningsmedel döms till böter eller fängelse i högst ett år.

7 §

Skogsvårdsstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos skogsstyrelsen genom besvär.

Skogsstyrelsens och produktkontrollnämndens beslut överklagas hos regeringen genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1982 då lagen (1980:368) om förbud under viss tid mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark skall upphöra att gälla.

Intill utgången av juni 1982 skall skogsvårdsstyrelsen i ärendet angående tillstånd enligt 2 § inhämta yttrande från kommunstyrelsen. Om det därvid görs gällande att den med ansökan avsedda skogsmarken är av sådan art som anges i 1 § får tillstånd inte lämnas.

I motion 1981/82: 89 av Olof Palme m. fl. (s) yrkas att riksdagen beslutar

1. anta det i motionen redovisade förslaget om förbud mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark.
2. att hos regeringen begära att erforderligt lagförslag utarbetas i enlighet med i motionen redovisade riktlinjer,
3. att den särskilda lagen (1980:368) om förbud under viss tid mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark förlängs till utgången av juni 1983.

I motion 1981/82: 90 av Per-Olof Strindberg (m) yrkas

1. att riksdagen avslår propositionens förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark samt
2. att riksdagen hos regeringen begär att kommittén ges i uppdrag att utarbeta lagförslag som tar upp såväl jord- som skogsbrukets bekämpningsfrågor i ett sammanhang.

I motion 1981/82: 91 av Arne Svensson m. fl. (m) yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om att ersättning skall utgå till skogsmarksägare som inte tillåts använda kemiska medel för lövslybekämpning.

Uppvaktningar, hearings, skrivelser m. m.

Företrädare för Skogsindustriernas samarbetsutskott samt Miljöförbundet och Fältbiologerna har vid uppvaktning inför utskottet anfört synpunkter på det framlagda lagförslaget. I samband härmed har utskottet anordnat hearing med cheferna för skogsstyrelsen och domänverket samt med företrädare för Lantbrukarnas riksförbund och Sveriges skogsägareföreningars riksförbund.

Skogsindustriernas samarbetsutskott har även i skrivelse till utskottet sammanfattat sina synpunkter på konsekvenserna av ett genomförande av regeringens förslag. I ärendet har vidare Svenska samernas riksförbund i en skrivelse redovisat vissa synpunkter på propositionen.

Utskottet

Användningen av bekämpningsmedel i skogsbruket har varit en av de mest uppmärksammade och debatterade miljöfrågorna under hela 1970-talet. Debatten har framför allt inriktats på spridningen från luften av lövbekämpningsmedel. För användningen av alla slags bekämpningsmedel har sedan lång tid tillbaka funnits restriktioner i lagstiftningen. Sedan år 1975 regleras användningen av bekämpningsmedel i skogsbruket genom lagen (1973:329) om hälso- och miljöfarliga varor och kungörelsen (1973:348) i samma ämne. Denna lagstiftning innebär att spridningen har kringgärdats med långtgående säkerhetsföreskrifter. Kontrollen har under åren successivt skärpts bl. a. genom olika tillämpningsföreskrifter från

produktkontrollnämnden. År 1977 förbjöd vidare regeringen fortsatt användning av bekämpningsmedel innehållande ämnet 2,4,5-triklorfenoxiättiksyra (2,4,5-T).

I slutet av 1960-talet behandlades ca 100 000 ha skogsmark om året med lövbekämpningsmedel. Detta motsvarade ca 30 % av den varje år slutavverkade arealen eller 0,4 % av hela den produktiva skogsmarksarealen. Under 1970-talet minskade besprutningarna till i genomsnitt ca 25 000 ha om året. Anledningen till nedgången torde vara bl. a. allt strängare restriktioner som har införts under 1970-talet.

Frågan om ytterligare begränsningar i användningen av bekämpningsmedel behandlades även vid skogsvårdslagens tillkomst år 1979 (prop. 1978/79: 110, JoU 1978/79: 30, rskr 1978/79: 387). Riksdagen uttalade därvid att användningen av bl. a. lövbekämpningsmedel borde begränsas så långt som möjligt. Samtidigt vände sig riksdagen mot ett motionsförslag att till hälsovårdsnämnden föra över de beslutsfunktioner som åvilar produktkontrollnämnden enligt lagstiftningen om hälso- och miljöfarliga varor. Enligt riksdagens uppfattning skulle ett genomförande av förslaget kräva en helt annorlunda uppbyggd lagstiftning och kräva resurser av en helt annan storleksordning än kommunerna har till sitt förfogande. Förutom den kostnadsfördyring som kommunerna skulle komma att vidkännas vid en ändrad beslutsordning nämns även de olägenheter som olika regler inom skilda kommuner skulle komma att innebära för det praktiska skogsbruket. Riksdagen uttalade emellertid att hälsovårdsnämnderna torde ha vunnit åtskillig erfarenhet av hithörande frågor, något som skogsbrukets företrädare borde kunna utnyttja vid den närmare utformningen av planerade bekämpningsåtgärder. Ett samrådsförfarande skulle därför enligt riksdagens mening vara en lämplig form för att åstadkomma detta.

Den fortsatta debatten om bl. a. lövbekämpningsmedlens användning föranledde regeringen att i september 1979 tillsätta en särskild kommitté för att allsidigt utreda frågan om användningen av kemiska medel i jord- och skogsbruket m. m. I direktiven (1979: 119) till kommittén uttalades att de ökade kunskaper vi fortlöpande får om riskerna för människors hälsa och för miljön vid användningen av många kemiska preparat i jord- och skogsbruket och den oro som både de som arbetar med sådana preparat och allmänheten känner inför dessa problem gör det nödvändigt att vidta ytterligare åtgärder för att minska användningen av preparaten.

I avvaktan på resultatet av kommitténs arbete och på kommande mera långsiktiga beslut om vilka bestämmelser som skall gälla för användningen av lövbekämpningsmedel i skogsbruket förbjöds i april 1980 spridning av bekämpningsmedel, avsedda för bekämpning av lövsly, genom en särskild lag. Förbudet skulle gälla till utgången av juni 1981 eller den senare tidpunkt som regeringen föreskriver. Regeringen har därefter i maj 1981 beslutat om förlängning av förbudet, dock längst till utgången av juni 1982.

Kommittén avlämnade i december 1980 delbetänkandet (Ds Jo 1980: 11)

Bekämpning av lövsly. Kommittén redovisar i delbetänkandet tre alternativa handlingsmöjligheter i fråga om kemisk lövslybekämpning. Det första alternativet innebär att skogsägarna själva inom vissa generella ramar, som gäller för hela landet, bestämmer var kemisk lövslybekämpning skall förekomma. Alternativet utgår från att prövningen av olika bekämpningsmedels hälso- och miljöfarlighet och därmed deras allmänna tillåtlighet liksom f. n. skall ske centralt hos produktkontrollnämnden. Övriga restriktioner i fråga om spridningen skall utformas av berörda centrala myndigheter. – Det andra alternativet innebär enligt kommittén betydande restriktioner. Kommunerna ges möjlighet att inom ramen för den fysiska planeringen förbjuda spridning av bekämpningsmedel över skogsmark som är känslig från miljö- och friluftslivssynpunkt. Det förutsätts att varje kommun i en långsiktig plan fastställer vilka områden som är känsliga från nyssnämnda aspekter. För spridning över annan skogsmark än för vilken kommunen utfärdat förbud krävs enligt förslaget tillstånd av skogsvårdsstyrelsen. Tillstånd får lämnas endast om det finns skäl från skogsvårdssynpunkt och spridningen kan ske utan påtaglig risk eller olägenhet. I likhet med det första alternativet gäller dessutom att bekämpningsmedlet skall vara godkänt av produktkontrollnämnden för spridning. Närmare föreskrifter för spridningen skall meddelas av produktkontrollnämnden, naturvårdsverket, arbetarskyddstyrelsen och skogsstyrelsen. – Som ett tredje alternativ pekar kommittén på möjligheten att införa totalförbud för all spridning av herbicider inom skogsbruket.

Efter överväganden av för- och nackdelar med de olika alternativen och efter en avvägning mellan olika intressen förordar kommittén att det andra alternativet genomförs.

Kommittéförslaget har varit föremål för en omfattande remissbehandling. Som redovisas i propositionen tillstyrker ett stort antal remissinstanser huvuddragen i förslaget. En majoritet av de kommuner som yttrat sig och samtliga miljöorganisationer är emellertid kritiska och anser att det nuvarande förbudet mot användningen av lövbekämpningsmedel bör göras permanent. Industriförbundet m. fl. förordar däremot en lösning som ansluter sig till kommitténs första alternativ.

I propositionen framhåller jordbruksministern att enligt hans mening starka skäl talar för att vi även i fortsättningen är starkt restriktiva till kemisk lövslybekämpning. Stor hänsyn måste tas till det faktum att det i vida kretsar råder en betydande oro för att spridning över skogsmark av vissa fenoxisyrapreparat och andra preparat har effekter som inte f. n. kan påvisas vara hälso- och miljöfarliga. Även om man genom anslag och annonsering varnar för vistelse i område som skall besprutas eller nyss besprutats är det svårt att hindra allmänheten från att komma i beröring med preparaten. I skogsbruket bör därför enligt jordbruksministerns mening i princip gälla förbud mot kemisk lövslybekämpning. Endast i spe-

ciella fall och under vissa bestämda förutsättningar bör dispens från förbudet kunna ges. Dispensgivningen skall alltså vara restriktiv.

Från förbudet bör kunna undantas s. k. fickning och liknande metoder där enskilda trädstammar eller stubbar behandlas.

För att dispens skall kunna lämnas från förbudet mot kemisk lövslybekämpning bör som första villkor gälla att skogsmarken är av liten betydelse för friluftslivet, naturvården och den lokala befolkningens trivsel. För det andra bör gälla dels att lövslybekämpning är nödvändig för att skogsvårdslagens krav i fråga om tryggheten av skogens återväxt skall uppfyllas, dels att omständigheterna är sådana att mekanisk röjning inte rimligen kan komma i fråga. Samtliga dessa förutsättningar måste således vara uppfyllda för att spridning skall få ske. Vad som är rimligt från skogsvårdssynpunkt får bestämmas på grundval av en samlad bedömning av alla för det enskilda fallet betydelsefulla omständigheter. Vid bedömningen skall alltså sådana biologiska, tekniska och ekonomiska faktorer beaktas som bl. a. det geografiska läget, skogsmarkens beskaffenhet, beståndssammansättningen och terrängförhållandena. Enligt jordbruksministerns mening måste hänsyn också tas till tillgången på arbetskraft som kan utföra röjning med mekaniska metoder.

I linje med utredningens förslag bör kommunen ges ett starkt inflytande på frågan om dispens skall meddelas eller inte. Stor hänsyn skall således tas till kommunens uppfattning om skogsmarken i fråga har sådan betydelse för friluftslivet, naturvården eller den lokala befolkningen att dispens inte bör ges.

Som en grundläggande förutsättning för spridning gäller dessutom att produktkontrollnämnden har godkänt bekämpningsmedlen i fråga för bekämpning av lövsly enligt lagstiftningen om hälso- och miljöfarliga varor.

Föreskrifter om spridningen av lövslybekämpningsmedel bör enligt regeringens förslag tas in i en särskild lag, som bör gälla vid sidan av lagstiftningen om hälso- och miljöfarliga varor. Prövningen av ett bekämpningsmedels hälso- och miljöfarlighet skall alltså ske på central nivå av produktkontrollnämnden.

Enligt jordbruksministerns mening bör vid prövningen av undantag från spridningsförbudet i ett sammanhang tas hänsyn till samtliga de omständigheter i det enskilda fallet som är av betydelse för dispensfrågan. Denna prövning är enligt jordbruksministerns mening länsstyrelsen bäst skickad att göra. Han anser alltså att länsstyrelsen bör vara den myndighet som prövar dispensfrågan. Detta betyder emellertid inte att kommunernas inflytande i dessa frågor bör begränsas i förhållande till vad utredningen föreslår. Som utredningen framhållit har kommunen det övergripande ansvaret för markanvändningen och spridningen bör i princip inte ske i strid mot kommunens uppfattning om eller planer för markområdet i fråga. Kommunen har också de bästa förutsättningarna att bedöma i vad mån spridningen av bekämpningsmedlen kan ha en psykiskt ogynnsam inver-

kan på den lokala befolkningen. I lagen bör därför skrivas in att vid prövningen av frågor om dispens från spridningsförbudet skall stor hänsyn tas till kommunens uppfattning om skogsmarkens betydelse för friluftslivet, naturvården och den lokala befolkningens trivsel.

Vid bedömningen av frågan om behovet från skogsvårdssynpunkt att i det enskilda fallet använda bekämpningsmedel bör yttrande inhämtas från skogsvårdsstyrelsen.

Enligt förslaget bör länsstyrelsens beslut i dispensärende kunna överklagas hos regeringen. För att stärka kommunernas och därmed kommunmedlemmarnas inflytande på frågor som rör användningen av lövbekämpningsmedel bör kommunerna ges besvärsmätt även i de fall där en kommun inte är sakägare.

Med hänvisning bl. a. till föreliggande starka eftersläpning när det gäller behovet av skogsröjning har företrädare för skogsnäringen vid uppvakning inför utskottet uttryckt farhågor för att ett genomförande av regeringens nu framlagda förslag om principiellt förbud mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark kan leda till att 1979 års skogspolitiska beslut inte kan vidmakthållas. Å andra sidan har företrädare för miljövårdsintressena kritiserat regeringens förslag för att vara oklart till sin innebörd och ej tillräckligt restriktivt när det gäller att motverka spridning och användning av kemiska lövbekämpningsmedel.

Motsvarande skiljaktighet i bedömningen återspeglas i de i anslutning till propositionen väckta motionerna vari från olika utgångspunkter riktas kritik mot regeringens förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion 78 ställer man sig tvivlande till att den föreslagna lagen kommer att bli så restriktiv som det angetts i propositionen. Motionärerna erinrar om att vpk under lång tid har krävt ett stopp för användningen av kemiska metoder i röjning och också anser det vara möjligt att övergå till manuella metoder utan att skogsvården eftersätts. I konsekvens med tidigare ställningstaganden i detta sammanhang föreslår motionärerna sålunda i första hand riksdagen att besluta om ett generellt förbud utan undantagsbestämmelser. Om detta inte vinner riksdagens bifall föreslås i andra hand ändringar i det föreliggande lagförslaget. Enligt motionärernas mening bör sålunda undantag från det principiella spridningsförbudet inte, som förordas i propositionen, göras för s. k. fickning och liknande metoder där enskilda trädstammar eller stubbar behandlas. Vidare vänder motionärerna sig emot att människors oro och rädsla för de kemiska medlens skador görs till en trivselfråga. Vad gäller frågan om tillgång på arbetskraft som kan utföra röjning med mekaniska metoder bör enligt motionärernas mening yttrande härom inhämtas från arbetsmarknadsmyndigheterna och inte från skogsvårdsstyrelsen som föreslås i propositionen. Härutöver föreslås att riksdagen beslutar ge regeringen till

känna nödvändigheten av åtgärder för att en övergång till manuella röjningsmetoder skall ske utan att skogsvården eftersätts.

I den socialdemokratiska partimotionen 89 framhåller motionärerna att det enligt deras mening är nödvändigt att genom olika åtgärder kraftigt minska användningen av bekämpningsmedel inom såväl jord- som skogsbruket. Många skäl talar för att ett samlat grepp på denna användning, omfattande båda näringarna, bör tas. Motionärerna beklagar att det inte är möjligt att f. n. bedöma bekämpningsmedelsanvändningen inom jord- och skogsbruket i ett sammanhang men är likväl beredda att nu behandla bekämpningsmedelsanvändningen inom skogsbruket. Detta för att skogsbruket skall få besked, som erfordras för planeringen och genomförandet av avverknings- och återväxtåtgärder. Enligt motionärernas mening ger emellertid regeringsförslaget med dess vidlyftiga dispensmöjligheter utrymme för godtyckliga bedömningar. I propositionen redovisas inte tillräckligt klart hur dispensgivningen skall utformas. Dispens från det generella förbudet skall i princip kunna sökas för alla skogsområden. Den osäkerhet detta leder till för såväl dem som slår vakt om miljö- och rekreationsintressena, som dem som hävdar skogsbrukets behov att använda bekämpningsmedel är betydande. Varje form av meningsfylld planering omöjliggörs, anför motionärerna. Detta är olyckligt både för skogsbruket och miljövården. Vidare ges enligt motionärernas mening inte kommunerna tillräckligt starkt inflytande över dispensgivningen. Motionärerna kan därför inte acceptera regeringens förslag.

Grundläggande för motionärernas bedömning är att de regler, som skall gälla för bekämpningsmedelsanvändningen skall vara klara och entydiga. Kommunerna skall ges ett avgörande inflytande. Varken skogsbruket eller miljövården skall behöva sväva i okunnighet om vad som gäller.

Mot bakgrund av dessa principiella utgångspunkter vill motionärerna upprepa de förslag som tidigare lagts fram om kommunernas rätt att bedöma om bekämpningsmedel skall få användas inom kommunens område eller ej. Kommunerna bör inom ramen för den fysiska planeringen ange vilka skogsområden som skall undantas från besprutning. Inom dessa områden skall totalförbud mot spridning av bekämpningsmedel för bekämpning av lövsly gälla. Den långsiktiga plan, där detta anges, skall fastställas av kommunfullmäktige. Kommunfullmäktiges beslut bör inte kunna överklagas till annan instans. Enda överklagandemöjligheten bör i sedvanlig ordning vara s. k. kommunalbesvär.

Innan en kommun fastlägger det område för vilket totalförbud skall gälla bör de fackliga organisationerna höras.

Inom det av kommunfullmäktige fastställda området skall således enligt motionärernas mening ett totalförbud mot spridning av bekämpningsmedel för lövslybekämpning gälla. Från detta totalförbud skall dispens inte kunna ges.

För övriga skogsområden inom en kommun – som inte omfattas av

totalförbudet – skall ett generellt förbud mot spridning av bekämpningsmedel för lövslybekämpning gälla. Från detta generella förbud skall dock dispens kunna lämnas. Ansökan om dispens skall inges till skogsvårdsstyrelsen, som har att avgöra om dispens skall beviljas eller ej. Vid behandling av dispensansökan bör skogsvårdsstyrelsen göra en samlad bedömning av alla för det enskilda fallet betydelsefulla omständigheter. Om dispens lämnas skall den omgärdas med alla de föreskrifter och bestämmelser, som erfordras för att så långt möjligt minska olägenheterna ur miljösynpunkt.

Genom det redovisade förslaget garanteras enligt motionen ett totalt lekmannainflytande över beslutet om för vilka områden ett totalförbud mot spridning av bekämpningsmedel för lövslybekämpning skall gälla. Omfattningen av totalförbudsområdena avgör kommunen helt självständigt. Några centrala anvisningar för kommunernas hantering av frågan erfordras således ej.

Motionen utmynnar i en hemställan att riksdagen hos regeringen begär att erforderligt förslag till lag utarbetas, avsedd att träda i kraft den 1 juli 1983. Samtidigt bör nuvarande provisoriska förbudslag förlängas att gälla fram till nyssnämnda datum.

I den av moderata samlingspartiet avgivna partimotionen 84 framhålls att allvarliga effekter på grund av eftersatta skogsvårdande åtgärder i föryngringsbestånden kommer att uppstå om regeringens proposition bifalles. Förslaget innebär enligt motionen att det på mycket stora arealer blir praktiskt taget omöjligt att utföra effektiv lövslybekämpning. Dessa områden undantas härigenom från en hög produktionsintensitet. Våra skogars avkastningsförmåga sjunker och en situation med permanent virkesbrist blir rådande. Enligt motionen skulle ett genomförande av förslaget få så allvarliga konsekvenser att en omprövning av såväl de skogspolitiska målen som förutsättningarna för vår skogsindustri måste företas.

Motionärerna anför att det från vissa synpunkter kan förefalla motiverat att riksdagen som underlag för sitt ställningstagande skulle ha ett allsidigt underlag rörande kemiska medels och handelsgödsels användning i såväl jord- som skogsbruket. Utifrån detta betraktelsesätt borde propositionen avslås och riksdagen hos regeringen begära ett nytt förslag då erforderligt utredningsarbete har slutförts. Emellertid erfordras då en förlängning av nu gällande tillfälliga lag om användning av kemiska medel, dvs. ett fortsatt förbud intill dess regeringen förelagt riksdagen en ny proposition.

Enligt motionärernas mening måste ett sådant handlingssätt vägas mot möjligheten att redan nu lösa frågan för skogsbrukets del genom att anta det utredningsförslag som redovisats i betänkandet Bekämpning av lövsly. Härvid bör stor vikt fästas vid att utredningens betänkande i sig utgör en kompromiss, varom rätt politisk enighet. Det påpekas i motionen att det för moderata samlingspartiets del har inneburit att avkall fått ges på principen om att inskränkningar i en markägares möjligheter att utnyttja sin mark på ett ändamålsenligt sätt alltid skall ersättas. I motionen hänvisas

bl. a. till att förslaget vid remissbehandlingen har fått stöd från alla tunga remissinstanser, bl. a. naturvårdsverket, arbetarskyddsstyrelsen, LO, Skogsarbetarförbundet, skogsbrukets och skogsindustrins företrädare. Utredningen har enligt motionärernas förmenande gett kommunerna erforderliga möjligheter för att från kemisk bekämpning undanta sådana skogsområden som är av betydelse för det rörliga friluftslivet, områden belägna intill bebyggelsecentra, vattendrag, vägar etc. Dessa områden kan kommunerna oinskränkt undanta från kemisk bekämpning och på så sätt skapa naturzoner, där den klart dominerande delen av medborgarnas rekreativa behov kan tillgodoses.

För skogsområden härutöver anser motionärerna liksom utredningen att länens skogsvårdsstyrelser är väl lämpade att handlägga ansökningar om flygbesprutning. Mot denna bakgrund finner motionärerna att propositionens förslag om förbud mot användning av kemiska medel bör avvisas och att riksdagen i stället bör anta utredningens förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark.

Även enligt motion 91 av Arne Svensson m. fl. (m) utgör utredningens förslag en kompromiss som bör kunna tjäna som grund för lagstiftning i detta hänseende. Dock bör detta förslag kompletteras med ersättningsregler för de markägare som efter kommunalt beslut inte tillåts sköta sin skog på ett rationellt sätt. Sker inte detta blir de ekonomiska betingelserna mycket olika för skogsägare beroende på var de har sin skogsmark belägen. Principen bör enligt motionen vara att inskränkningar i en markägares möjligheter att utnyttja sin mark på ett ändamålsenligt sätt skall ersättas. Motionärerna hemställer att riksdagen hos regeringen begär förslag om att ersättning skall utgå till skogsmarksägare som inte tillåts använda kemiska medel för lövslybekämpning.

I motion 90 av Per-Olof Strindberg (m) slutligen anförs att vi av samhällsekonomiska skäl i olika sammanhang måste göra en rimlig avvägning mellan miljökrav och kraven på ett väl fungerande näringsliv. Detta gäller i allra högsta grad inom skogsbruk och skogsindustri. Möjligheterna att få fram erforderlig råvara får inte ytterligare begränsas utan måste tvärtom förbättras. Skogsindustrin skulle vid ökad råvaruförsörjning kunna tillföra oss betydligt ökade exportinkomster, förbättra handelsbalansen och öka sysselsättningen. Föreliggande regeringsförslag får däremot, anser motionären, helt motsatta effekter. Enligt hans mening vore det rimligt att frågan om kemiska bekämpningsmedel inom jord- och skogsbruk behandlades i ett sammanhang. Motionären yrkar därför avslag på propositionen och föreslår att utredningen om användningen av kemiska medel i jord- och skogsbruket ges i uppdrag att utarbeta lagförslag som i ett sammanhang tar upp såväl jord- som skogsbrukets bekämpningsfrågor.

Som i det föregående anförts uttalade riksdagen år 1979 vid antagandet av nu gällande skogsvårdslag att användningen av herbicider och andra

kemiska medel borde begränsas så långt som möjligt. Det framhölls att strävan måste vara att helt komma ifrån sådana kemiska bekämpningsmedel som medför risk för skada på människor eller i miljön.

När det gäller de kemiska bekämpningsmedel som används i skogsbruket har det vid avvägningen av motstående intressen ansetts motiverat att iaktta särskild försiktighet och beakta mindre framträdande skaderisker än i fråga om annan användning av kemiska produkter. När regeringen år 1977 förbjöd användningen av bekämpningsmedel innehållande ämnet 2,4,5-T togs således stor hänsyn till människors oro för att bekämpningsmedlen i fråga skulle ha verkningar som forskarna och expertisen på området hade förbisett. Vidare gäller för spridning av tillåtna bekämpningsmedel mycket långtgående bestämmelser avsedda att minska eventuella risker för skadeverkningar. Bestämmelserna har bl. a. inriktats på att ingen människa ofrivilligt skall behöva utsättas för besprutning eller komma in i områden som nyligen har blivit besprutade.

Jordbruksministern anser som nämnts att starka skäl talar för att vi även i fortsättningen är starkt restriktiva till kemisk lövslybekämpning. Utskottet delar denna uppfattning. Som framhålls i propositionen måste stor hänsyn tas till det faktum att det i vida kretsar råder en betydande oro för att spridning över skogsmark av vissa fenoxisyrapreparat och andra preparat har effekter som inte f. n. kan påvisas vara hälso- och miljöfarliga. Även om man genom anslag och annonsering varnar för vistelse i område som skall besprutas eller nyss besprutats är det svårt att hindra allmänheten från att komma i beröring med preparaten.

Regeringens nu framlagda förslag innebär att gällande lag om tillfälligt förbud mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark fr. o. m. den 1 januari 1982 ersätts med en ny lag varigenom spridning över skogsmark av bekämpningsmedel, avsedda för bekämpning av lövsly, i princip förbjuds. Enligt förslaget får länsstyrelsen medge undantag från förbudet, om skogsmarken har liten betydelse för friluftslivet, naturvården och den lokala befolkningens trivsel och återväxten av skog inte rimligen kan tryggas genom röjning med mekaniska metoder. Vid prövningen av frågor om undantag från förbudet skall stor hänsyn tas till kommunens uppfattning om skogsmarkens betydelse för friluftslivet, naturvården och den lokala befolkningens trivsel.

Enligt utskottets mening ger regeringsförslaget med dess vittgående dispensmöjligheter utrymme för alltför godtyckliga bedömningar. I propositionen redovisas inte tillräckligt klart hur dispensgivningen skall utformas. Dispens från det generella förbudet skall i princip kunna sökas för alla skogsområden. Den osäkerhet detta leder till för såväl dem som slår vakt om miljö- och rekreationsintressena som dem som hävdar skogsbrukets behov att använda bekämpningsmedel är betydande. Varje form av meningsfylld planering omöjliggörs. Detta är olyckligt både för skogsbruket och för miljövården. Vidare anser utskottet att kommunerna inte ges

tillräckligt starkt inflytande över dispensgivningen. Utskottet kan därför för sin del inte tillstyrka regeringens förslag i dess nuvarande utformning.

Emellertid är det enligt utskottets mening viktigt att skogsbruket snarast ges ett klarläggande besked från statsmakternas sida hur problemet med lövslybekämpningen i fortsättningen bör lösas. Bl. a. krävs detta för att skogsbruket skall få erforderligt underlag för sin långsiktiga planering och för genomförandet av nödvändiga avverknings- och återväxtåtgärder. Även om, som i vissa motioner framhållits, det i och för sig vore motiverat att frågan om användningen av kemiska medel inom skogsbruket prövades i samband med behandlingen av motsvarande problem inom jordbruket, vill utskottet mot bakgrund av vad nyss anförts inte ställa sig bakom förslaget i motion 90 att återförvisa frågan till pågående utredning. Denna motion avstyrks därför.

Utskottet anser sålunda att riksdagen på grundval av det material som presenterats i ärendet nu bör fatta beslut om den fortsatta bekämpningsmedelsanvändningen inom skogsbruket.

Grundläggande för utskottets bedömning är att de regler som skall gälla för bekämpningsmedelsanvändningen skall vara klara och entydiga. Kommunerna skall ges ett avgörande inflytande. Varken skogsbruket eller miljövärden skall behöva sväva i okunnighet om vad som gäller.

I motion 84 föreslås som nyss redovisats att riksdagen antar det lagförslag som rekommenderats av utredningen om användningen av kemiska medel i jord- och skogsbruket m. m. Förslaget innebär en delegering av beslutsfattandet rörande kemisk lövslybekämpning till lokal nivå på sådant sätt att kommunerna, inom ramen för sin fysiska planering, fastställer vilka områden som är känsliga från miljövärds- och friluftssynpunkt. Inom sådana områden skall kommunerna ha möjlighet att förbjuda besprutning. Det av utredningen förordade systemet förutsätter att kommunerna skall grunda sina beslut om vilka områden som skall anses känsliga från friluftslivs-, miljövärds- och naturvårdssynpunkt på generella riktlinjer utfärdade av statens naturvårdsverk. Utskottet vill med hänsyn till de starkt växlande förhållanden som råder inom olika delar av landet ifrågasätta det meningsfulla och ändamålsenliga i att utforma sådana centrala föreskrifter som motionärerna tänker sig. Enligt utskottets bestämda uppfattning måste kommunen anses ha den bästa möjligheten att utifrån de lokala förutsättningarna bedöma om skogsmarken i fråga har sådan betydelse för friluftslivet, naturvärden och lokalbefolkningen att spridning av bekämpningsmedel inte skall få ske. Mot här angiven bakgrund finner sig utskottet inte heller kunna ansluta sig till nu ifrågavarande motionsyrkande. Även motion 84 avstyrks således.

Likaså vill utskottet avstyrka bifall till yrkandet i motion 91 om att riksdagen skulle hos regeringen begära förslag om att ersättning skall utgå till skogsmarksägare som inte tillåts använda kemiska bekämpningsmedel för lövslybekämpning. Som anføres i propositionen bör självfallet, i enlighet

med vad som i övrigt gäller på produktkontrollens område, någon ersättning inte utgå i de fall tillstånd till spridning vägras.

Utskottets uppfattning om vilken rätt kommunerna bör ha när det gäller att bedöma om bekämpningsmedel skall få användas i skogsbruket inom kommunens område eller ej överensstämmer nära med den som redovisats i motion 89. Enligt denna bör kommunerna inom ramen för den fysiska planeringen ange vilka skogsområden som skall undantas från besprutning. Inom dessa områden skall totalförbud mot spridning av bekämpningsmedel för bekämpning av lövsly gälla. Den långsiktiga plan där detta anges skall fastställas av kommunfullmäktige. Kommunfullmäktiges beslut bör inte kunna överklagas till annan instans. Enda överklagningsmöjligheten bör enligt motionen vara s. k. kommunalbesvär.

Innan en kommun fastställer det område för vilket totalförbud skall gälla bör enligt motionärernas mening de fackliga organisationerna höras. Motionärerna framhåller vikten av att arbetarskyddsaspekterna blir klarlagda innan beslut fattas av kommunfullmäktige.

Utskottet kan för sin del ansluta sig till de synpunkter som framförts i motion 89 i nu förevarande avseende. Genom det redovisade förslaget uppnås ett totalförbud mot spridning av bekämpningsmedel för lövslybekämpning över de skogsmarker där kommunen utifrån de lokala förutsättningarna bedömer att sådan användning ej skall ske. Därmed garanteras ett totalt lekmannainflytande över beslutet om för vilka områden totalförbudet skall gälla. Omfattningen av totalförbudsområdena avgör kommunen helt självständigt.

Därmed möjliggörs, som anförs i motionen, en betydligt bättre och säkrare planering av såväl miljö- och rekreationsfrågorna som skogsbruket.

För övriga skogsområden inom en kommun – som inte omfattas av totalförbudet – bör enligt motion 89 ett generellt förbud mot spridning av bekämpningsmedel för lövslybekämpning gälla. Från detta generella förbud skall dock dispens kunna lämnas. Ansökan om dispens skall inges till skogsvårdsstyrelsen, som har att avgöra om dispens skall beviljas eller ej.

Strävan måste enligt utskottets mening vara att begränsa användningen av ifrågavarande kemiska medel inom skogsbruket så långt som möjligt för att på sikt göra dem helt onödiga. Utskottet anser det därför riktigt att, såsom motionärerna förordar, det för nu ifrågavarande skogsområden bör gälla ett generellt förbud mot spridning av lövslybekämpningsmedel men biträder också motionärernas förslag att det bör vara möjligt för skogsvårdsstyrelsen att i vissa fall medge dispens från förbudet. För att sådan dispens skall kunna lämnas bör gälla dels att lövslybekämpning är nödvändig för att skogsvårdslagens krav i fråga om tryggheten av skogens återväxt skall uppfyllas, dels att omständigheterna är sådana att mekanisk röjning inte rimligen kan komma i fråga. Vad som är rimligt från skogsvårdssynpunkt får bestämmas på grundval av en samlad bedömning av alla

för det enskilda fallet betydelsefulla omständigheter. Det gäller bl. a. det geografiska läget, skogsmarkens beskaffenhet, beståndssammansättning, terrängförhållanden samt tillgång på arbetskraft som kan utföra röjning med mekaniska metoder. Om så begärs bör, för att den långsiktiga planeringen inom skogsbruket skall underlättas, dispensansökan kunna prövas i samband med att anmälan om slutavverkning inges.

Det nu sagda innebär att utskottet anser att den permanenta lagstiftning som skall ersätta nuvarande tillfälliga lag om förbud mot spridning av lövslybekämpning bör utformas i enlighet med de grundläggande principer som angetts i motion 89.

Utskottets ställningstagande innebär vidare att utskottet inte ansett sig kunna biträda det i motion 78 framförda förstahandsyrkandet om undantagslöst förbud mot spridning av lövslybekämpningsmedel över skogsmark. Yrkande 1 i motionen bör således avslås. Mot bakgrund av att utskottet förordar en annan lösning av lagstiftningsfrågan än regeringen finner utskottet heller inte anledning påkalla någon riksdagens ytterligare åtgärd på grund av de i motion 78 yrkande 2 framställda förslagen om ändringar av vissa paragrafer i regeringens lagförslag.

Den permanenta lagen om spridning av lövslybekämpningsmedel bör som anförs i propositionen liksom nyssnämnda tillfälliga lag gälla vid sidan av lagstiftningen om hälso- och miljöfarliga varor liksom även arbetsmiljölagstiftningen. Det innebär bl. a. att prövningen av ett bekämpningsmedels hälso- och miljöfarlighet skall ske på central nivå av produktkontrollnämnden.

Såväl enligt propositionen som enligt motion 89 bör med spridning av bekämpningsmedel enligt förevarande särskilda förbudslagstiftning inte avses metoder där enskilda trädstammar behandlas med medlen i fråga (s. k. fickning, stubbehandling och liknande metoder). Frågan om i vilken utsträckning och under vilka förutsättningar sådana selektiva behandlingsmetoder får användas ankommer det visserligen på produktkontrollnämnden att avgöra inom ramen för lagstiftningen om hälso- och miljöfarliga varor. Utskottet vill erinra om att nu gällande tillfälliga förbudslagstiftning även omfattar sådan spridning av bekämpningsmedel som sker genom s. k. fickning och liknande metoder. Enligt utskottets mening talar bl. a. arbetsmiljöskäl för att motsvarande bör gälla även inom ramen för kommande permanenta lagstiftning på området. Utskottet intar sålunda en annan ståndpunkt än regeringen och ifrågavarande motionärer i denna fråga.

Svenska samernas riksförbund (SSR) har i skrivelse till utskottet anfört farhågor för att ett genomförande av i propositionen framlagt lagförslag kan föranleda försämrade förhållanden för samerna och rennärigen även om detta inte är lagens syfte.

Utskottet vill erinra om att samernas intressen i hithörande frågor beaktas inom ramen för gällande lagstiftning om hälso- och miljöfarliga varor. Kungörelsen om hälso- och miljöfarliga varor (1973: 334) innehåller sålunda

da generella föreskrifter om registrering av bekämpningsmedel. Av dessa föreskrifter framgår bl. a. vilka möjligheter som produktkontrollnämnden har att i samband med registreringen meddela föreskrifter och villkor för medlens användning. Dessutom har produktkontrollnämnden fått bemyndigande att meddela ytterligare föreskrifter i fråga om spridning av bekämpningsmedel.

Som anförs i propositionen har produktkontrollnämnden utfärdat särskilda föreskrifter för att skydda samernas intressen. Sålunda får som regel spridning av bekämpningsmedel från luften över områden där renskötsel får bedrivas under hela året enligt rennäringslagen (1971:437) inte ske utan tillstånd av produktkontrollnämnden. Skall sådan spridning ske över andra områden där renskötsel får bedrivas krävs dels att den planerade spridningen anmäls till produktkontrollnämnden, dels att samråd om spridningen skett i förväg mellan vederbörande sameby och den för vars räkning spridningen skall ske.

Utskottet får med anledning av SSR:s skrivelse framhålla att den prövning av dispensärenden genom skogsvårdsstyrelsens försorg som utskottet i det föregående tänkt sig givetvis måste ske med beaktande i förekommande fall av de särskilda bestämmelser som utfärdats till skydd för samernas intressen.

Från de generella spridningsförbud som avses gälla i fråga om sådan skogsmark som omfattas av skogsvårdsstyrelsens dispensprövning bör produktkontrollnämnden få medge undantag om det behövs för vetenskaplig prövning.

Utskottet anser i likhet med regeringen att den särskilda lagen om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark bör innehålla besvärshandlingar. Skogsvårdsstyrelsens beslut i ett dispensärende bör således kunna överklagas hos skogsstyrelsen. Över skogsstyrelsens beslut bör besvär kunna anföras hos regeringen. Det sistnämnda bör även gälla beslut av produktkontrollnämnden.

Med hänsyn till den ändrade utformning av beslutsprocessen som utskottet förordat synes anledning inte föreligga att tillägga kommunen besvärsrätt även i de fall där den inte är sakägare.

Lagen bör också innehålla påföljdsbestämmelser motsvarande dem som anges i 6 § i regeringens lagförslag.

Kommittén som utrett frågan om användning av kemiska medel i skogsbruket beräknade att det skulle ta ungefär ett år för en kommun att göra den i det föregående nämnda planen över skogsområdena i kommunen. Utskottet ansluter sig till den bedömningen och förordar därför att nu ifrågavarande lagstiftningsreform träder i kraft den 1 juli 1983. För tiden fram till dess bör fortsatt totalförbud gälla över hela landet. Det innebär att den nuvarande provisoriska lagen om förbud mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark bör förlängas att gälla ytterligare ett år från den 1 juli 1982 till den 1 juli 1983. Regeringen bör enligt 1 § nämnda lag

kunna besluta härom. Vad utskottet här med anledning av motion 89 yrkande 3 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet föreslår att riksdagen begär att regeringen låter utarbeta ett nytt förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark utformat i enlighet med de riktlinjer som utskottet i det föregående angivit. Enligt utskottets mening bör ett sådant förslag kunna föreläggas riksdagen förhållandevis snabbt.

I motion 78 anförs att det måste till en skyndsam planering för utbildning av arbetskraft och andra åtgärder för att en övergång till manuella metoder inte skall medföra en ännu större eftersläpning i skogsvården. Förebyggande åtgärder måste också skyndsamt vidtas. Avverkningsmetoderna och hur skogsuttaget görs har här en stor betydelse för graden av lövslyuppslag. Riksdagen bör därför enligt motionärernas mening ge regeringen till känna nödvändigheten av skyndsamma åtgärder för att övergången till manuella metoder för röjning och slybekämpning skall ske på ett bra sätt.

Utskottet delar självfallet åsikten att effektiva åtgärder bör sättas in i strävandena att göra övergången till manuella metoder för röjning och slybekämpning sådan att kravet på god skogsvård inte eftersätts. Behovet av sådana åtgärder berörs också i propositionen. Enligt utskottets uppfattning innebär ett bifall till vad utskottet i det föregående förordat att riktlinjerna för hanteringen av hithörande frågor blir klarare och att underlaget för den fortsatta planeringen inom skogsbruket blir säkrare än f. n. Härigenom blir det lättare att tillgodose även sådana synpunkter som återspeglas i nu ifrågasvarande motionsförslag. Någon särskild framställning från riksdagens sida i ämnet synes mot bakgrund av vad nyss anförts emellertid inte påkallad. Motion 78 yrkande 3 bör därför inte föranleda någon ytterligare riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer

1. *beträffande avslag på propositionen i förening med antagande av lag om generellt förbud mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark*
att riksdagen avslår motion 1981/82: 78 yrkande 1.
2. *beträffande förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark*
att riksdagen med anledning av motion 1981/82: 89 yrkandena 1 och 2 samt med avslag på regeringens förslag och motionerna 1981/82: 78 yrkande 2, 1981/82: 84 och 1981/82: 90 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om utarbetande av nytt förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,
3. *beträffande förlängd giltighetstid för lagen (1980: 368) om förbud under viss tid mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motion 1981/82: 89 yrkande 3 anfört,

4. beträffande *ersättning till vissa skogsmarksägare* att riksdagen avslår motion 1981/82: 91,
5. beträffande *främjande av en övergång till manuella röjningsmetoder* att riksdagen lämnar motion 1981/82: 78 yrkande 3 utan ytterligare åtgärd.

Stockholm den 3 december 1981

På jordbruksutskottets vägnar
EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Arne Andersson i Ljung (m), Börje Stensson (fp), Grethe Lundblad (s), Hans Wachtmeister (m), Åke Wictorsson (s), Filip Johansson (c), Gunnar Olsson (s), Sven Eric Lorentzon (m), Håkan Strömberg (s), Martin Segerstedt (s), Esse Petersson (fp), Lennart Brunander (c), Ulla-Britt Åbark (s) och Margareta Winberg (s).

Reservationer

1. Förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark m. m. (mom. 2 och 3)

Einar Larsson (c), Börje Stensson (fp), Filip Johansson (c), Esse Petersson (fp) och Lennart Brunander (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Enligt utskottets" och på s. 14 slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill för sin del understryka att det är angeläget för planeringen inom skogsbruket att statsmakterna snarast ger ett klarläggande besked om hur problemet med lövslybekämpningen i fortsättningen bör lösas. En fördröjning av lagstiftningsfrågan skulle enligt utskottets mening medföra avsevärt men för åtskilliga skogsägare. Även om, som i vissa motioner framhålls, det i och för sig kan anföras skäl för att frågan om användningen av kemiska medel inom skogsbruket prövades i samband med behandlingen av motsvarande problem inom jordbruket, vill utskottet mot bakgrund av vad nyss anförts inte ställa sig bakom förslaget i motion 90 att återförvisa frågan till pågående utredning. Denna motion avstyrks därför.

Utskottet anser sålunda att riksdagen på grundval av det material som presenterats i ärendet nu bör fatta beslut om den fortsatta bekämpningsmedelsanvändningen inom skogsbruket.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Utskottets uppfattning" och på s. 18 slutar med "förhållandevis snabbt" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar jordbruksministerns uppfattning att i skogsbruket i princip bör gälla förbud mot kemisk lövslybekämpning. Då kemiska medel för ändamålet ännu inte helt kan undvaras, krävs vissa dispensmöjligheter. Dock bör endast i speciella fall och under vissa bestämda förutsättningar dispens från förbudet kunna ges. Dispensgivningen skall alltså vara restriktiv.

Utskottets ställningstagande innebär bl. a. att utskottet inte ansett sig böra biträda det i motion 78 framförda förstahandsyrkandet om undantagslöst förbud mot spridning av lövslybekämpningsmedel över skogsmark. Yrkande I i motionen bör således avslås.

Som anförs i propositionen bör föreskrifter om spridningen av lövslybekämpningsmedel tas in i en särskild lag som bör gälla vid sidan av lagstiftningen om hälso- och miljöfarliga varor liksom även arbetsmiljölagstiftningen. Detta innebär bl. a. att prövningen av ett bekämpningsmedels hälso- och miljöfarlighet skall som hittills ske på central nivå av produktkontrollnämnden.

När det gäller den principiella utformningen av en ny lag av mera permanent karaktär på förevarande område innebär det i ärendet redovisade kommittéförslaget att tillståndsprövningen skall ske i två steg.

Först skall kommunen pröva skogsmarkens känslighet från miljövårds- och friluftslivssynpunkt. Därefter skall skogsvårdsstyrelsen i fråga om annan mark än för vilken kommunen utfärdat förbud mot spridning pröva om det finns tillräckligt starka skäl från skogsvårdssynpunkt att använda kemiska bekämpningsmedel på området i fråga. Utredningens förslag har kritiserats av vissa remissinstanser som anser att förslaget är för stelt och byråkratiskt. Enligt kommunförbundet innebär förslaget att kommunerna får axla ett utrednings-, planerings- och informationsansvar, vars omfattning är svår att överblicka. Vidare uttrycker flera remissinstanser oro för att den föreslagna ordningen kan leda till att kommunerna kommer att bedöma skogsmarkernas känslighet från friluftslivs- och miljösynpunkt på olika sätt. Jordbruksministern anser att denna kritik är befogad. Enligt hans mening bör vid prövningen av undantag från spridningsförbudet i ett sammanhang tas hänsyn till samtliga de omständigheter i det enskilda fallet som är av betydelse för dispensfrågan. Denna prövning är enligt jordbruksministerns mening länsstyrelsen bäst skickad att göra. Utskottet hyser i denna fråga samma uppfattning som jordbruksministern och anser alltså att länsstyrelsen bör vara den myndighet som prövar dispensfrågan. Utskottet vill bl. a. erinra om att länsstyrelsernas naturvårdsenheter representerar en inte obetydlig sakkunskap i hithörande frågor.

Som framhålls i propositionen betyder regeringsförslaget inte att kommunernas inflytande i dessa frågor bör begränsas i förhållande till vad

utredningen föreslår. Som utredningen framhållit har kommunen det övergripande ansvaret för markanvändningen, och spridningen bör i princip inte ske i strid mot kommunens uppfattning om eller planer för markområdet i fråga. Kommunen har också de bästa förutsättningarna att bedöma i vad mån spridningen av bekämpningsmedlen kan ha en psykiskt ogynnsam inverkan på den lokala befolkningen. I linje med utredningens förslag bör, som jordbruksministern anför, kommunen ges ett starkt inflytande på frågan om dispens skall meddelas eller inte. I lagen bör därför skrivas in att vid prövningen av frågor om dispens från spridningsförbudet skall stor hänsyn tas till kommunens uppfattning om skogsmarkens betydelse för friluftslivet, naturvården och den lokala befolkningens trivsel. Som ett led i strävandena att stärka kommunernas och därmed kommunmedlemmarnas inflytande på frågor som rör användningen av lövslybekämpningsmedel bör också som föreslås i propositionen kommunerna ges besvärsmätt även i de fall där en kommun inte är sakägare.

Självfallet bör länsstyrelserna vid sina bedömningar eftersträva en likformig tillämpning av dispensreglerna. Naturvårdsverket bör kunna utforma allmänna riktlinjer till ledning för länsstyrelsernas bedömningar.

Utskottet ställer sig sålunda i princip bakom det förslag som regeringen i nu förevarande proposition lagt fram. Motion 84 bygger som framgår av det föregående på det av kommittén om användningen av kemiska medel i jord- och skogsbruket m. m. förordade huvudalternativet. Samma kritik som riktats mot kommittéförslaget kan därför anföras mot detta motionsförslag. Riskerna för stelhet och otymplig byråkrati samt olikformighet i tillämpningen är enligt utskottets mening än större med det i motion 89 framförda lagförslaget.

Utskottet tillstyrker mot nu angiven bakgrund regeringens förslag i förevarande avseende och föreslår att motionerna 84 och 89 yrkandena 1 och 2 lämnas utan bifall från riksdagens sida.

I motion 78 yrkande 2 framläggs som andrahandsyrkande vissa förslag om ändringar i 1, 2 och 4 §§ i regeringens lagförslag. Ändringen av 1 § innebär att behandling av enskilda trädstammar genom s. k. fickning och liknande bekämpningsmetoder av bl. a. arbetsmiljöskalet bör omfattas av förevarande speciella lagstiftning. Såväl enligt propositionen som enligt motion 89 bör med spridning av bekämpningsmedel enligt denna lagstiftning inte avses metoder där enskilda trädstammar behandlas med medlen i fråga (s. k. fickning, stubbehandling och liknande metoder). Utskottet vill erinra om att det ankommer på produktkontrollnämnden att inom ramen för lagstiftningen om hälso- och miljöfarliga varor avgöra frågan om i vilken utsträckning och under vilka förutsättningar sådana selektiva behandlingsmetoder får användas. Utskottet förutsätter att den prövning av här ifrågasatt behandlingsmetoder som sker enligt sistnämnda lagstiftning bör vara ägnad att tillgodose även syftet med motion 78 i förevarande avseende.

I 2 § i regeringens lagförslag anges som ett villkor för dispens, att skogsmarken är av liten betydelse för bl. a. den lokala befolkningens trivsel. Den i motion 78 förordade ändringen av 2 § innebär att ordet trivsel utmönstras ur lagtexten.

Utskottet, som vill hänvisa till lagrådets motivering till utformningen av ifrågasvarande stadgande, finner för sin del ingen anledning till erinran mot regeringens förslag.

Inte heller finner utskottet skäl frånga den i propositionen förordade formuleringen av 4 § första stycket enligt vilken länsstyrelsen i dispensärenden bl. a. skall inhämta yttrande från skogsvårdsstyrelsen rörande betydelsen från skogsvårdssynpunkt av en ifrågasatt spridning av bekämpningsmedel. Som framgår av propositionen skall skogsvårdsstyrelsens yttrande bl. a. innefatta uttalande om behovet av och tillgången på arbetskraft för röjning med mekaniska metoder. Det får förutsättas att arbetsmarknadsmyndigheternas synpunkter i dylika ärenden kommer att beaktas utan att detta, såsom föreslås i motion 78, behöver särskilt påpekas i lagtexten.

Vad utskottet här anfört innebär att utskottet anser att den nya lagen i nu berörda hänseenden bör utformas i överensstämmelse med regeringens förslag och att motion 78 i motsvarande del (yrkande 2) sålunda bör avslås.

Som jordbruksministern anför får vad som är rimligt från skogsvårdssynpunkt bestämmas på grundval av en samlad bedömning av alla för det enskilda fallet betydelsefulla omständigheter. Vid bedömningen skall alltså sådana biologiska, tekniska och ekonomiska faktorer beaktas som bl. a. det geografiska läget, skogsmarkens beskaffenhet, beståndssammansättningen och terrängförhållandena. Vidare måste som nyss nämnts hänsyn också tas till tillgången på arbetskraft som kan utföra röjning med mekaniska metoder. Det betyder bl. a. att dispens skall kunna lämnas om lövslybekämpningen inte eljest kan genomföras på ett ekonomiskt godtagbart sätt.

Svenska samernas riksförbund (SSR) har i skrivelse till utskottet anfört farhågor för att ett genomförande av i propositionen framlagt lagförslag kan föranleda försämrade förhållanden för samerna och rennäringen även om detta inte är lagens syfte.

Utskottet vill erinra om att samernas intressen i hithörande frågor beaktas inom ramen för gällande lagstiftning om hälso- och miljöfarliga varor. Kungörelsen om hälso- och miljöfarliga varor (1973: 334) innehåller sålunda generella föreskrifter om registreringen av bekämpningsmedel. Av dessa föreskrifter framgår bl. a. vilka möjligheter som produktkontrollnämnden har att i samband med registreringen meddela föreskrifter och villkor för medlens användning. Dessutom har produktkontrollnämnden fått bemyndigande att meddela ytterligare föreskrifter i fråga om spridning av bekämpningsmedel.

Som anförs i propositionen har produktkontrollnämnden utfärdat särskilda föreskrifter för att skydda samernas intressen. Sålunda får som regel spridning av bekämpningsmedel från luften över områden där renskötsel

får bedrivas under hela året enligt rennäringslagen (1971: 437) inte ske utan tillstånd av produktkontrollnämnden. Skall sådan spridning ske över andra områden där renskötsel får bedrivas krävs dels att den planerade spridningen anmäls till produktkontrollnämnden, dels att samråd om spridningen skett i förväg mellan vederbörande sameby och den för vars räkning spridningen skall ske.

Utskottet får med anledning av SSR:s skrivelse framhålla att den prövning av dispensärenden genom länsstyrelsens försorg som utskottet i det föregående förordat givetvis måste ske med beaktande i förekommande fall av de särskilda bestämmelser som utfärdats till skydd för samernas intressen.

Det i prop. 1981/82:44 framlagda förslaget till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark föranleder i övrigt ej någon erinran från utskottets sida. Utskottet föreslår därför att riksdagen antar lagförslaget.

Det nuvarande tillfälliga förbudet mot spridning av lövbekämpningsmedel gäller, efter den förlängning som regeringen beslutat den 7 maj 1981, längst till utgången av juni 1982. För planeringen inom skogsbruket är det angeläget att det tillfälliga förbudet snarast ersätts av en permanent lagstiftning i enlighet med det av utskottet nu tillstyrkta förslaget. Lagen bör träda i kraft den 1 januari 1982. Någon förlängning av giltighetstiden för den tillfälliga förbudslagen behövs således inte. Yrkandet härom i motion 89 (yrkande 3) avstyrks därför.

dels att utskottets hemställan under 2 och 3 bort ha följande lydelse:

2. *beträffande förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1981/82: 78 yrkande 2, 1981/82: 84, 1981/82: 89 yrkandena 1 och 2 samt 1981/82:90 antar i propositionen framlagt lagförslag,
3. *beträffande förlängd giltighetstid för lagen (1980: 368) om förbud under viss tid mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark*
att riksdagen avslår motion 1981/82: 89 yrkande 3.

2. Förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark m. m. (mom. 2 och 3)

Arne Andersson i Ljung, Hans Wachtmeister och Sven Eric Lorentzon (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Enligt utskottets" och slutar på s. 14 med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att de skogspolitiska målen, innebärande varaktigt hög virkesproduktion av god kvalitet, förverkligas. Detta innebär att rationella och beprövade metoder i skogsskötseln måste tillåtas, inkl. användning av kemiska bekämpningsmedel i kontrollerade former. På längre sikt bör ett produktionsprogram för svenskt skogsbruk med avverkningsmål utöver nu gällande riktlinjer eftersträvas.

Utskottet vill ifrågasätta om inte regeringens förslag såsom det utformats försvårar uppnåendet av angivna mål. Regeringens förslag innebär nämligen att det på mycket stora arealer blir praktiskt taget omöjligt att utföra effektiv lövslybekämpning. Dessa områden undantas härigenom från en hög produktionsintensitet. Våra skogars avkastningsförmåga sjunker, och en situation med permanent virkesbrist riskerar att uppstå.

Målsättningen i 1979 års skogsvårdslag beträffande arbetet med förryngningsåtgärder kommer med stor sannolikhet inte att kunna fullföljas. Enligt utskottets mening skulle ett genomförande av förslaget därför få så allvarliga konsekvenser att såväl en omprövning av de skogspolitiska målen som förutsättningarna för vår skogsindustri kan behöva företas. Utskottet kan därför för sin del inte tillstyrka regeringens förslag i dess nuvarande utformning.

Utskottet vill erinra om att utredningen om användningen av kemiska medel i jord- och skogsbruket f. n. behandlar frågan om kemiska medels och handelsgödsels användning i jordbruket. Från vissa synpunkter kan det förefalla motiverat att riksdagen som underlag för sitt ställningstagande skulle ha ett allsidigt underlag rörande kemiska medels och handelsgödsels användning i såväl jord- som skogsbruket. Utifrån detta betraktelsesätt borde propositionen avslås och riksdagen hos regeringen begära ett nytt förslag, sedan erforderligt utredningsarbete har slutförts. Detta skulle nödvändiggöra en förlängning av nu gällande tillfälliga lag om användning av kemiska medel, dvs. ett fortsatt förbud intill dess regeringen förelagt riksdagen en ny proposition.

Emellertid är det enligt utskottets mening viktigt att skogsbruket snarast ges ett klarläggande besked från statsmakternas sida hur problemet med lövslybekämpningen i fortsättningen bör lösas. Bl. a. krävs detta för att skogsbruket skall få erforderligt underlag för sin långsiktiga planering och för genomförandet av nödvändiga avverknings- och återväxtåtgärder. Även om, som ovan framhållits, det i och för sig vore motiverat att frågan om användningen av kemiska medel inom skogsbruket prövades i samband med behandlingen av motsvarande problem inom jordbruket, har utskottet mot bakgrund av vad nyss anförts inte velat ställa sig bakom förslaget i motion 90 att återförvisa frågan till pågående utredning. Denna motion bör därför inte föranleda någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet anser sålunda att riksdagen på grundval av det material som presenterats i ärendet nu bör fatta beslut om den fortsatta bekämpningsmedelsanvändningen inom skogsbruket.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Utskottets uppfattning" och på s. 18 slutar med "förhållandevis snabbt" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör det finnas goda möjligheter att redan nu lösa frågan för skogsbrukets del genom att anta det utredningsförslag som redovisats i betänkandet Bekämpning av lövsly. Härvid bör enligt utskottets mening stor vikt fästas vid att utredningens betänkande i sig utgör en kompromiss, varom rått politisk enighet. Vid remissbehandlingen har förslaget vidare fått stöd från alla tunga remissinstanser. Således har bl. a. naturvårdsverket, arbetarskyddsstyrelsen, LO, Skogsarbetareförbundet, skogsbrukets och skogsindustrins företrädare ställt sig bakom detta. Mot utredningens majoritet och i linje med en reservation i utredningen har ett fåtal länsstyrelser och kommuner liksom miljöorganisationerna avvisat förslaget. Två av remissinstanserna, nämligen hovrätten för Nedre Norrland och Industriförbundet, har visserligen avvisat utredningens förslag men gjort detta med hänvisning till förslagens alltför restriktiva karaktär.

Utredningens förslag ger enligt utskottets förmenande kommunerna erforderliga möjligheter att från kemisk bekämpning undanta sådana skogsområden som är av betydelse för det rörliga friluftslivet, områden belägna intill bebyggelsecentra, vattendrag, vägar etc. Dessa områden kan kommunerna oinskränkt undanta från kemisk bekämpning och på så sätt skapa naturzoner, där den klart dominerande delen av medborgarnas rekreativa behov kan tillgodoses.

För skogsområden härutöver anser utskottet liksom utredningen att länens skogsvårdsstyrelser är väl lämpade att handlägga ansökningar om spridningstillstånd.

Mot denna bakgrund anser utskottet att propositionens förslag om förbud mot användning av kemiska medel bör avvisas och att i stället utredningens förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark läggs till grund för riksdagens beslut. Detta innebär att utskottet härvidlag ansluter sig till den uppfattning som redovisas i motion 84, som alltså tillstyrks i nu förevarande del. Utskottets ställningstagande innebär i konsekvens härmed också att utskottet avvisar de olika förslag till lösning av förevarande lagstiftningsfråga som framförts i motionerna 78 och 89.

Utskottet föreslår att riksdagen begär att regeringen låter utarbeta ett nytt förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark utformat i enlighet med de riktlinjer som utskottet i det föregående angivit.

Det nuvarande tillfälliga förbudet mot spridning av lövslybekämpningsmedel gäller, efter den förlängning som regeringen beslutat den 7 maj 1981, längst till utgången av juni 1982. För planeringen inom skogsbruket är det angeläget att det tillfälliga förbudet snarast ersätts av en permanent lagstiftning i enlighet med det av utskottet nu tillstyrkta förslaget. Enligt utskottets mening bör det begärda lagförslaget kunna föreläggas riksdagen förhållandevis snabbt. Som föreslås i motion 84 bör lagen träda i kraft den

1 juli 1982. Någon förlängning av giltighetstiden för den tillfälliga förbudslagen behövs därvid inte. Yrkandet härom i motion 89 (yrkande 3) avstyrks därför.

Svenska samernas riksförbund (SSR) har i skrivelse till utskottet anfört farhågor för att ett genomförande av i propositionen framlagt lagförslag kan föranleda försämrade förhållanden för samerna och rennäringen även om detta inte är lagens syfte.

Utskottet vill erinra om att samernas intressen i hithörande frågor beaktas inom ramen för gällande lagstiftning om hälso- och miljöfarliga varor. Kungörelsen om hälso- och miljöfarliga varor (1973: 334) innehåller sålunda generella föreskrifter om registrering av bekämpningsmedel. Av dessa föreskrifter framgår bl. a. vilka möjligheter som produktkontrollnämnden har att i samband med registreringen meddela föreskrifter och villkor för medlens användning. Dessutom har produktkontrollnämnden fått bemyndigande att meddela ytterligare föreskrifter i fråga om spridning av bekämpningsmedel.

Som anförs i propositionen har produktkontrollnämnden utfärdat särskilda föreskrifter till att skydda samernas intressen. Sålunda får som regel spridning av bekämpningsmedel från luften över områden där renskötsel får bedrivas under hela året enligt rennärlingslagen (1971: 437) inte ske utan tillstånd av produktkontrollnämnden. Skall sådan spridning ske över andra områden där renskötsel får bedrivas krävs dels att den planerade spridningen anmäls till produktkontrollnämnden, dels att samråd om spridningen skett i förväg mellan vederbörande sameby och den för vars räkning spridningen skall ske.

Utskottet får med anledning av SSR:s skrivelse framhålla att den prövning av tillståndsärenden genom skogsvårdsstyrelsens försorg som det av utskottet förordade utredningsförslaget innefattar givetvis måste ske med beaktande i förekommande fall av de särskilda bestämmelser som utfärdats till skydd för samernas intressen.

dels att utskottets hemställan under 2 och 3 bort ha följande lydelse:

2. *beträffande förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark*
att riksdagen med anledning av motion 1981/82: 84 och med avslag på regeringens förslag och motionerna 1981/82: 78 yrkande 2, 1981/82: 89 yrkandena 1 och 2 samt 1981/82: 90 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om utarbetande av nytt förslag till lag om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,
3. *beträffande förlängd giltighetstid för lagen (1980: 368) om förbud under viss tid mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark*
att riksdagen avslår motion 1981/82: 89 yrkande 3.

3. Ersättning till vissa skogsmarksägare (mom. 4)

Arne Andersson i Ljung, Hans Wachtmeister och Sven Eric Lorentzon (alla m) anser — under förutsättning av riksdagens bifall till reservation 2 —

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Likaså vill" och på s. 15 slutar med "spridning vägras" bort ha följande lydelse:

Enligt motion 91 bör riksdagen hos regeringen begära förslag om att ersättning skall utgå till skogsmarksägare som inte tillåts använda kemiska medel för lövslybekämpning. Motionärerna anser att det lagförslag som lagts fram av utredningen om användningen av kemiska medel i jord- och skogsbruket m. m. utgör en kompromiss som bör kunna tjäna som grund för lagstiftning om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark. Förslaget måste dock enligt motionärernas mening kompletteras med ersättningsregler för de markägare som efter kommunalt beslut inte tillåts sköta sin skog på ett rationellt sätt. Sker inte detta blir de ekonomiska betingelserna mycket olika för skogsägare beroende på var de har sin skogsmark belägen. Principen bör vara att inskränkningar i en markägares möjligheter att utnyttja sin mark på ett ändamålsenligt sätt skall ersättas.

Utskottet har för sin del stor förståelse för i motionen anförda synpunkter. Den kostnadsökning som kan drabba skogsbrukare, som undantas från möjligheten att använda lövslybekämpningsmedel, dvs. skillnaden i kostnad för manuell röjning och kemisk behandling, är inte obetydlig och kan i många fall uppgå till över 2000 kr./ha. Enligt utskottets mening är det i längden inte rimligt att enskilda markägare för att tillgodose allmänna intressen skall behöva vidkännas så betydande merkostnader som här blir fallet. Utskottet anser sålunda att motion 91 har stort berättigande och vill mot bakgrund härav föreslå att riksdagen begär att regeringen snarast låter utarbeta ett lagförslag i enlighet med motionens syfte. Vad utskottet här anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *ersättning till vissa skogsmarksägare*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motion 1981/82: 91 anför.

